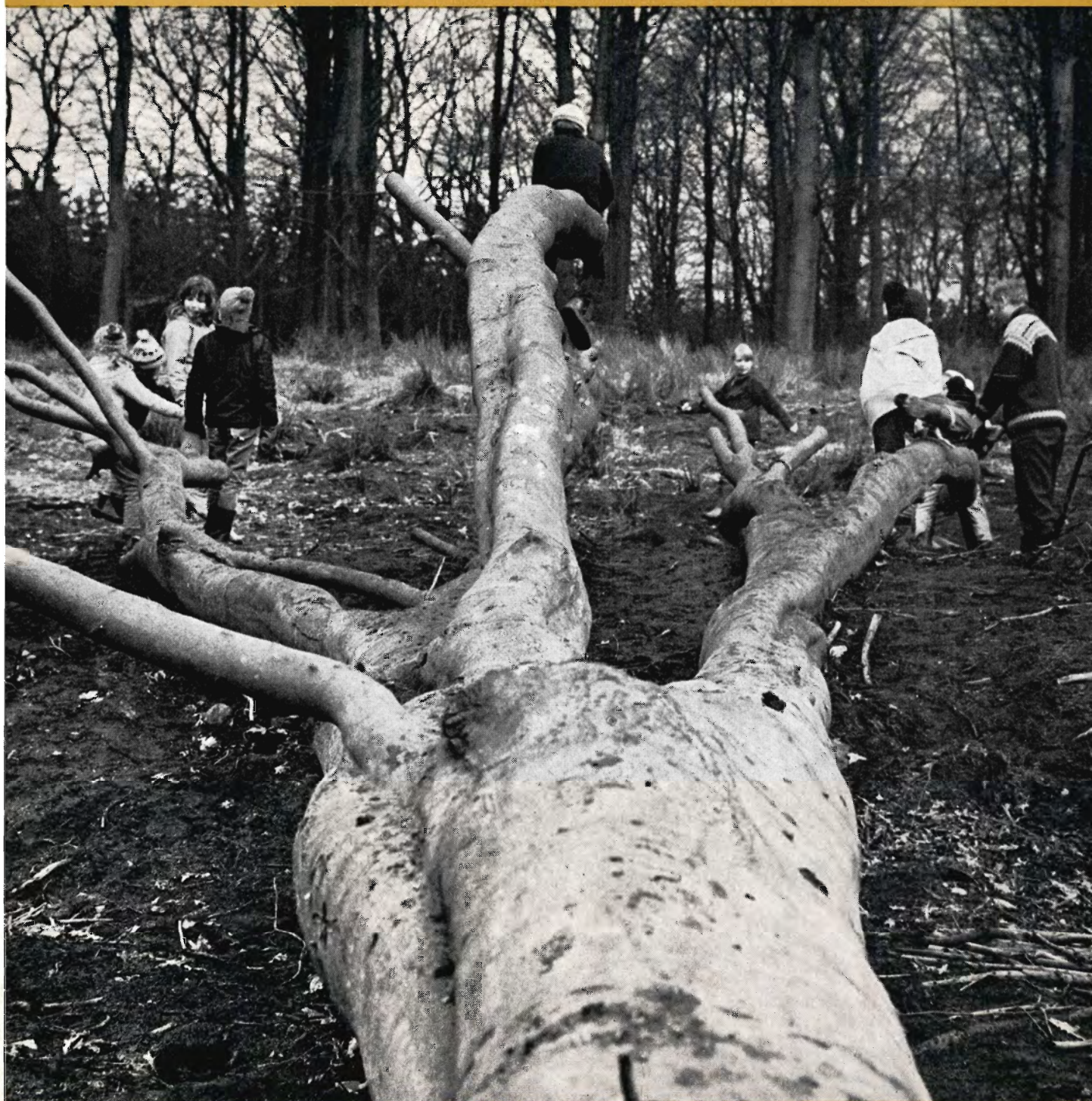

SKOVEN

Månedsskrift
udgivet af
Dansk Skovforening
November 1972

11

Den nye skovkran, HIAB 970

- Med øget kapacitet til 8 tm.
- Med længere arm, std. 7,2 m.
- Med længere hydr. udskyd, 1,4 m.
- Ekstra kraftig drejning i lukket oliebad med dobbelt sæt cylindre.
- Udtrækbare, dobbeltvirkende støtteben for øget stabilitet.

Deres nærmeste HIAB-forhandler vil gerne fortælle mere om HIAB 970's mange andre fortrin.

HIAB-FOCO

KNAPHOLM 8 · 2730 HERLEV
TELEFON (01) 94 81 22

Partner R22 giver bedre beskyttelse ved "bag-slag"

Motorsavens spids går på en gren...

- saven slår tilbage...

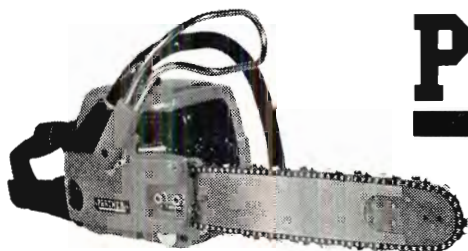

- venstre hånds tryk mod kædebremsebøjlen standser kæden totalt på 0,08 sek.

Enhver der dagligt arbejder med motorsav kender følgerne af et »kick-back« – d.v.s. at savens spids rammer en gren og kastes tilbage. Kastet sker så hurtigt, at man i de fleste tilfælde ikke har nogen mulighed for at undvige den roterende kæde. PARTNERS kædebremse bevirker, at kæden standses totalt inden den slår op mod arm eller ansigt.

Partner R22 har desuden:

som den eneste motorsav på markedet: afvibrerede, opvarmede håndtag ● beskytter for højrehånden ● sikring mod ufrivillig gaspåvirkning ● korrekt placeret stopknop ● smalt sværd med sikkerhedskæde.

PARTNER

- for Deres egen sikkerhed

Forhandlere:

JYLLAND

Per Jørgensen, Thistedvej 100, Nørresundby. Tlf. (06) 17 27 33.
Smedegades Motorværksted, Ringkøbing. Tlf. (07) 32 09 92.
Randers Værktøjsmagasin, Randers. Tlf. (06) 42 17 77.
Motorcentrum, Funder Vestervang 32, Silkeborg. Tlf. (06) 85 13 10.
Horsens Værktøjsmagasin, Hede Nielsensvej 2, Horsens. Tlf. (05) 82 82 11.
Mikkels Auto, Nr. Torv 2, Vejle. Tlf. (05) 82 12 12.
Sædding Plæneklipperservice, Sdr. Riisvej 9, Esbjerg. Tlf. (05) 13 00 84.
Sønderjyds Partner-Service, Engvej 1, Styrtom, Åbenrå. Tlf. (04) 62 46 70.

STORKØBENHAVN

J. P. Andersen, Stationsvej 12, Vedbæk. Tlf. (01) 89 11 04.
Lyngby Frøhandel, Jernbanevej 2, Lyngby. Tlf. (01) 87 20 31.
Johs. Fog A/S, Rolighedsvej 19, Lyngby. Tlf. (01) 87 10 01.
Forst & Jagthuset, Gl. Kongevej 119, København V. Tlf. (01) 21 30 30.
Firma H. P. Vangskov, Jagtvej 115, København N. Tlf. (0172) 831.

SJÆLLAND

Mekaniker Kaj Nielsen, Gadevang, Hillerød. Tlf. (03) 26 69 62.
Roskilde værktøjsmagasin, Sdr. Ringvej 24, Roskilde. Tlf. (03) 35 54 75.
Midtsjællands Plæneklipper Service, Læskovvej 53 A, Bjæverskov. Tlf. (03) 67 05 58.
Vega, Toksværd, Holme Olstrup. Tlf. (03) 76 22 82.
L. Ulrichs Isenkram, Smedegade 2, Slagelse. Tlf. (03) 52 00 01.
Vilh. Rasmussen, Gåbensvej 70, Kraghave, Nykøbing F. Tlf. (03) 85 11 09.

FYN

Hansen & Kiilsholm, Bjerregade 24-26, Odense. Tlf. (09) 11 75 32.

BORNHOLM

Scooter Centralen, Vimmelskæftet 26, Ronne. Tlf. (03) 95 21 76.

Ford har styrken på alle punkter til Deres arbejde i skov og mark

Punkt 1: Kraftig 4-cyl. dieselmotor, 75 DIN HK ved 2100 o/m. Stor cylinderdiameter og kort slaglængde giver maksimumydelse og stort drejningsmoment - 30,2 kgm.

Punkt 2: 8 fremadgear, 2 bakgear. Alle tandhjul i konstant indgreb = blødere skift med mindre støj. Stor overlappning mellem gearene sparer skift...

Punkt 3: Tørlamel kobling med 12" koblingsplade.

Punkt 4: Kraftoverføring fuldstændig uafhængig af kobling. 65 HK ved 540 o/m.

Punkt 5: Robust og effektiv hydraulik. - 100% uafhængig. - Trækkes direkte af motoren. Løftekapacitet i trækstangs øjer 1725 kg. Dobbeltvirkende trækraftkontrol giver fuld kontrol med arbejdsdybde uanset redskabets vægt.

Punkt 6: Svære bagaksler, nyt robust bagakselhus. Kapacitet 5450 kg.

Punkt 7: Våde, flerpladede skivebremser indbygget i bagakselhuset, beskyttet mod vand og snavs.

Tal med en autoriseret Ford Traktor Forhandler om

Ford5000

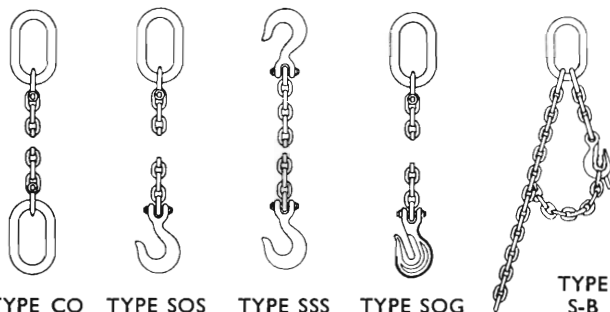
**TRAKTORER
MASKINER**

WILLIAM HARDING

v/R. HERNÖE

Viktoriegade 6 - 1655 København V - Tlf. (01) 21 23 96

ACCOLOY KUPLEX Stålkæder

TYPE CO TYPE SOS TYPE SSS TYPE SOG

TYPE S-B

ACCOLOY KUPLEX systemet består af bæringer, kæder, kroge og samleled, som sammensættes til alle opgaver! **Leveres omgående fra lager!**

Alle dele er fremstillet af **AMERICAN CHAIN & CABLE COMPANY INC.**, sænksmedede og varmebehandlede til stor hårdhed og styrke! Brinell hårdhed 300, brudstyrke 105 kg/mm², min. forlængelse ved brudprøve 15 pct.

Kæde og komponenter må aldrig udglødes!

Kæderne er overfladebehandlede med Molybdænsulfid - tørilubricant smøremiddel som sikrer nedsat slitage og hæmmer angreb af rust og snavs.

LUG ALL Wire-Skraldetalje

Kapaciteter 680-1800 kg

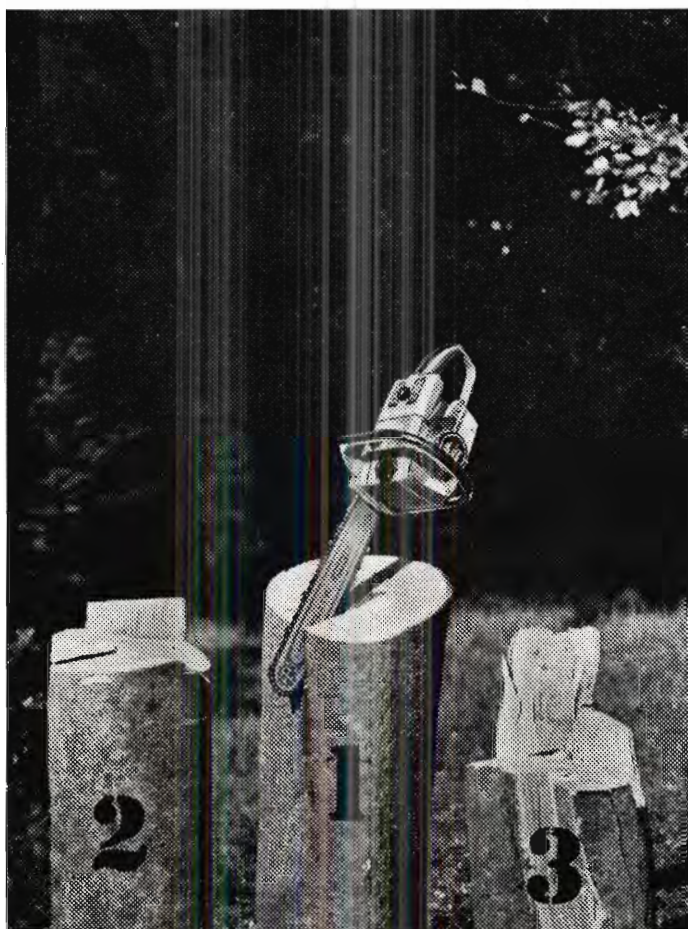
FORLANG PROSPEKTER

Regntøj og
handsker
kan også
leveres.

CROSBY-LAUGHLIN

leveringsprogram bl. a.

- C. L. Sjakler
- C. L. Lastkroge
- C. L. Swivler
- C. L. Øjebolte
- C. L. Bardunstrammere
- C. L. Wireblokke - Kasteblokke
- C. L. Slyngkovse
- C. L. Glidekrog for wire
- C. L. Kædestrammere

Homelite gør Dem til olympisk mester i at fælde træer.

Beskære træer. Sæve brænde. Klippe hække. Og et par andre småting.

Homelite kædesaven har alle en olympisk mesters egenskaber: Verdens bedste (og verdens mest købte - solgt i over 3 millioner eksemplarer), hurtigst, utrolig nem at starte, vejer mindre og går lettere gennem al slags træ. Hæk-klipper-agregat kan påmonteres. Leveres med 12'' kæde og sværd. Så skynd Dem hellere - olympiade-tilbudet gælder kun kort tid.

Og prisen er også en vinder:

Homelite kædesav
(olympiade-model, Automatic 150)

NU
kr. 999.-

(excl. moms).

Normalpris kr. 1.800,-.

Forhandlere over hele landet.
Aarhus Motor Compagni & - 8250 Ege - Tlf. 06-22 08 33

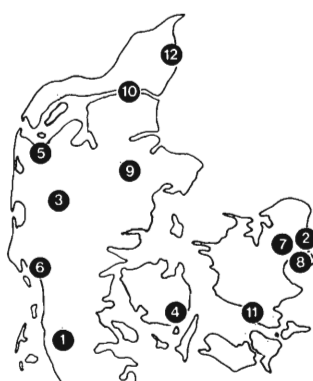
Send mig venligst Homelites farvebrochure

Navn _____
Adresse _____
Postnr. _____

De kan køre med LAND-ROVER overalt,

men gælder det service, er der kun tolv veje at køre ad.

Land-Rover kommer frem overalt. I al slags føre, i det vanskeligste terræn. Uden veje.

Hvis De får brug for service på Deres Land-Rover, har DOMI udvalgt 12 specialforhandlere over hele landet, der har alt nødvendigt udstyr, originale reservedele og særligt uddannede mekanikere.

Land-Rover er bilen til hårdt arbejde. Fås som benzin eller diesel i 27 forskellige udgaver, 4-hjulstræk, 8 + 2 gear. Omfattende specialudstyr. Med hardtop eller pressening. Se den, prøv den.

Land
→
←
Rover

Specielle Land-Rover forhandlere

- 1 Autogården, Werner Petersen I/S, Ribe Landevej 57-59
6270 Tønder
- 2 Arne Fog A/S, Bryggervången 39, 2100 København Ø
- 3 Herning Autohandel, v/Karl Christiansen, Hovedgaden, Lind
7400 Herning
- 4 N. Kjær Autogården, Korsgade 17, 5700 Svendborg
- 5 Willy Laursen, Bredgade, 7600 Struer
- 6 Vilh. Nellemann A/S, Hedelundvej, 6700 Esbjerg
- 7 Vilh. Nellemann A/S, Sdr. Ringvej 33, 2600 Glostrup
- 8 Vilh. Nellemann A/S, Vodroffsvej 55-57, 1900 København V
- 9 Vilh. Nellemann A/S, Hospitalsgade, 8900 Randers
- 10 Vilh. Nellemann A/S, Jyllandsgade 28, 9000 Ålborg
- 11 Skelskør Auto A/S, Sorøvej 27-29, 4230 Skelskør
- 12 Børge Sørensen, Grønlandsvej 10, 9900 Frederikshavn

Husqvarna 140 S

-en ny let motorsav for professionelle

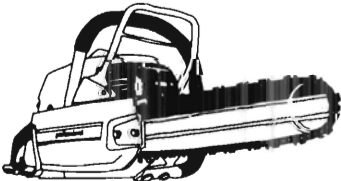

140 S er en helt ny Husqvarna-sav. Udstyret med alle de velkendte Husqvarna-egenskaber - den effektive vibrations- og lyddæmpning, skæreevne, den arbejdsvenlige udformning og en velafvejet motoreffekt.

Den lave vægt - kun 5,8 kg tom med sværd, kæde og kædebremse - betyder, at Husqvarna 140 S fremfor alt egner sig til fældning i mindre skove og ved udtynding. Og når det gælder kvistning er den næsten ikke til at slå.

Husqvarna 260 D

Den rigtige sav, når man arbejder i middelstor skov. Stærk nok til hurtig fældning og kapning, tilstrækkelig let og smidig til effektiv kvistning. 260 CD har kædebrudbeskytter og et platinløst tændingsystem type CD.

J. O. Thomsen
Ringparken 12
9300 Sæby
Tlf (08) 46 18 27

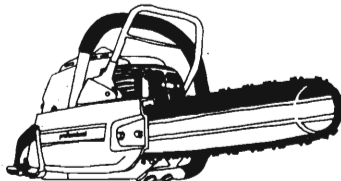
Leif Grønhøj
Jyllandsgade 38
9520 Skørpinge
Tlf (08) 39 10 32

Vejle Værktøjmagasin
Ibæk Strandvej
7100 Vejle
Tlf (05) 82 47 11

Motor Centret
Industrivej 5772
5772 Kværndrup
Tlf (09) 27 10 12

Husqvarna 380 CD

Til fældning i grov skov. Stærk, men samtidig kompakt og smal i opbygningen, så den er et sikkert, effektivt arbejdsredskab. 380 CD har platinløst tændingsystem og kædebrudbeskytter som standard.

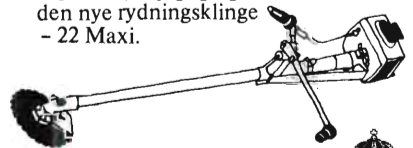

Mekaniker Poul Olsen
5952 Tullebølle
Tlf (09) 50 12 72

Hako-Tek
v/Aage Melvej
Bisgårdsgade 9
7500 Holstebro
Tlf (07) 42 25 12

Husqvarna rydningsrav 165 R.

En helt ny rydningsrav med specialkonstrueret motor, stærkere end tidligere modeller. Bedre vibrationsdæmpning, mere rigtig reguleringsplacering. Øget vrtdningsmoment i klingen har forbedret savens kapacitet, nøjagtig ligesom den nye rydningsklinge - 22 Maxi.

Husqvarna

Mekaniker
Arne Mogensen
Halsted pr
4900 Nakskov
Tlf (03 939) 22 U

Fa. Vepa v/Johs. Larsen
Toksørd pr
4684 Holme-Olstrup
Tlf (03 747) 282

Fa. Bendt Jensen
Valdemarsgade 13
4200 Slagelse
Tlf (03) 52 43 65

Sølving Skovservice
Kirke Værløsevej 42
3500 Lille Værløse
Tlf (01) 48 09 37

SKOVEN

Månedsskrift udgivet af
DANSK SKOVFORENING.
Vester Voldgade 86.
1552 København V.,
Telf.: (01) 12 21 66 *
Postgirokonto: 1964.

Ansvarshavende:
Redaktør Knud Meister
Bredgade 41
1260 København K.
Telf.: (01) 11 95 11

Redaktionsudvalg:
Baron, dr. agro.
M. Schaffalitzky de Muckadell
(formand)
Kgl. skovrider Vagn Johansen
Forstfuldmægtig
M. Elbæk-Jørgensen
Skovrider Aa. Marcus Pedersen

Annoncetegning:
Redaktør P. Hauberg.
Dansk Skovforening.

Abonnement:
Tegnes hos Dansk Skovforening.
Koster for 1972
kr. 60,- (incl. moms)
Medlemmer af Dansk Skovforening
modtager
SKOVEN og »Dansk Skovforenings Tidsskrift«
ved lærlagsfrit.

Stof til
SKOVEN's
december-nr.
må indsendes
inden 28. november.

Forsiden:

Leg i efterårsskoven.
Foto: Niels Juhl.

Trykt af
Fr. G. Knudtzons Bogtrykkeri A/S
Toldbodgade 57
1253 København K

NOVEMBER 1972

Skovdyrkning er mere kunst end videnskab

*Et indlæg inspireret af prof. Carl Mar: Møllers
stormfalds-artikel (SKOVEN 9/72)*

Af PALLE BRUUN

Vi har modtaget:

SOM altid, når man læser prof. Carl Mar: Møller, inspireres man til kommentarer.

Prof. Møller drøfter udviklede problemer i et sprog så overlegent, legende let og ligetil, at den ukyndige kan forledes til at tro, det er forstlig barnemad. Ikke mindst den autodidakte, der hurtigt trættes af tunge terminologier og massive talrækker, aktiveres af prof. Møller og får lyst til at give besyv med – og når man så direkte opfordres til at ytre sig! – så ender man måske et helt andet sted.

Prof. Møllers betragtninger og konklusioner kan ikke bestrides. Man mærker, at teoretikeren har veget pladsen for praktikerens, og det er helt velgørende at se videnskabsmanden trykket af de samme sko, som den jævne skovbruger hver dag færdes i.

»På bar bund« hedder det i overskriften. Derved er emnet allerede begrænset. Men prof. Møller trækker alligevel så mange generelle linier, at en skovdyrker, der har sit virke i et andet terræn, også tør tale med om stormfald og snetryk.

Det forekommer mig, at erfaringer har vist, at mod det store stormfald er man hjælpeløs. På Fyn og Sjælland med bøgeskovene bemærkede man fra landevejene ikke så meget til stormskaden – først når man kom ind i bevoksningerne, så man det totale fladefald omgivet af de endnu stående randtræer.

Altså – når det virkelig blæser, kan intet holde træerne på benene – hver-

ken rand eller såkaldt »skelet«. Og tilfældet er heldigvis så sjældent, at man ved planlægningen af en kultur må være berettiget til at tillægge muligheden af storstorme mindre vægt. Navnlig kan man jo ikke ved foranstaltninger mod sådan mulighed bevidst forringe en tilsigtet økonomi.

Nyttevirkningen af randtræerne viser sig i det daglige liv ved muligheden for straks bag dem at skabe og opretholde et for bevoksningen gunstigt skovklima. Afværgelse af stormskade er kun en del af denne nyttevirkning – og måske endda ikke den væsentligste.

Af større interesse er en overvejelse af, hvad man ved kulturanlæg og bevoksningspleje kan og bør gøre for at modvirke de almindeligt forekommende stormfald og snetryk.

Det tætte kronefag

Som prof. Møller selvfølgelig gør opmærksom på, spiller et ensartet og tæt kronetag en vigtig rolle. Kan man forhindre det enkelte træ i at komme i slyng for sig selv, er meget nået – så vist som faldet ikke forårsages af vindens jævne tryk, hvor hårdt det end er. Gentagne rytmiske vindstød derimod sætter det mere fritstillede træ i sving og bringer det – kombineret med inertien i kronens vægt – til fald, når rod-kagen er rokket tilstrækkeligt løs.

Bliver det væltende træ hængende i nabokronen, må det betragtes som en guds gave. Ved oprydning eller gennemhugst bliver det ikke fjernet. Ikke alene beskytter det det træ, det hænger i, men også de nærmest omstående

DANSK STÅLGÆRDE

AKTIESELSKABET NORDISKE KABEL- OG TRAADFABRIKER

— sælg gennem SKOVEN

—skær igennem med

Jonsereds

Raket

- * Vibrationsdæmpet håndtag, som gør arbejdet lettere og endnu mere behageligt!
- * Behagelig lydsvag trods den fantastiske råstyrke!
- * 20 m/sek. — let og hurtigt at arbejde med, en fin balance og med helt nye måder at afgrene på!
- * Den gennemarbejdede konstruktion og de bedste materialer samt en stor erfaring ligger bag!

DANMARK OG NORDENS MEST SOLGTE MOTORSÅV

AUT. JONSEREDS FORHANDLERE:

AALBORG: Børge Pedersen, Jernbanegade 16, tlf. (08) 13 40 29. **TERNDRUP:** Søren G. Nielsen, Siem, tlf. (08) 11 55 11 nr. 193. **SKRÆ:** Viggo Graversen, tlf. (06) 88 04 13. **AVLUM:** Jørgen Rasmussen, tlf. (07) 47 23 55. **HAMMEL:** Jens Peter Rohde, tlf. (06) 96 10 69. **RYOMGÅRD:** Poul Bøjstrup, tlf. (06) 39 41 77. **ØLSØD:** Niels Kirk, tlf. (05) 24 41 28. **VEJLE:** ISEKI JYLLAND A/S, Sønderbrogade 24, tlf. (05) 82 58 88. **VOJENS:** Bent K. Petersen, Tørringvej 10, tlf. (045) 7 72 56. **HØJBY, FYN:** Andreas Petersen, tlf. (09) 95 82 60. **Nykøbing S.J.:** Sv. E. Larsen, Isefjordvej 4, tlf. (03) 41 10 86. **HILLERØD:** Nordsjællands Motorsav v/ Finn Larsen, Roskildevej 163, tlf. (03) 26 51 51. **SORØ:** Holger Møller, Frederiksberg, tlf. (03) 63 11 51. **FAXE:** Eigil Johansen, Torvegade 34, tlf. (03) 71 34 65. **LOLLAND FALSTER:** Arnold Larsen, Toreby L, tlf. (03) 86 91 26. **BORNHOLM:** Sven Low, Bækken Almindingen, tlf. (03974) 643.

— køb svensk kvalitet tra EFTA

træer forhindres i at komme i sving – Duc d'Albe-virkningen, som prof. Møller kalder det.

Afsavning af randtræernes kroner har vi aldrig prøvet – mere af æstetiske hensyn. Derimod har vi en del betinget gode erfaringer med stropper.

Efter en række mislykkede fortøjninger med knækkede træer og sprængte stropper fandt vi frem til en brugelig metode: Stropper, der består af en svær hegnstråd, fæstnes todelt i træet til to svære tværsiddende grene i den nederste del af kronen – aldrig om selve stammen. På stroppen indskydes en fjederanordning – et udslidt traktordæk giver en passende fjedring – og stroppen strammes an mod træet i lodret stilling, uden at dækket er trukket ud af sin cirkelform. Træet kan nu ikke komme i slyng. Under stormstødene strækker dækket sig op til 3/4 meter. Tværgrenene giver sig også lidt. Træets udsving bremses langsomt. Slagvirkningen afværges. Stammen knækker ikke. Stroppen brister ikke. Man skal tillade træet akkurat så langt et udsving, at slagvirkningen undgås, men heller ikke mere. Der skal ikke megen topvandring til, før rodkagen begynder at røkke løs.

Udgåede træer

Udgåede træer såvel i randen som inde i bevoksningen er en stormstabiliserende faktor af ikke ringe betydning og bør efter min formening helst ikke hugges, omend det ser grimt ud at have dem stående.

Den allerbedste stormbeskyttelse giver et par 400-årige bøgekrukker i vindsiden, men det er jo ikke alle skovdyrkere, der har så forudseende forgængere.

Hvorvidt moderne kulturanlæg med stor planteafstand skulle give et krone/rod forhold, der kan bidrage til stormstabilitet og virke bedre end det tætte kronetag, tør jeg ikke udtale mig om. Vi er her uden større erfaring. Men det må vel antages, at allerede den omstændighed, at træets massetyngdepunkt ligger lavere, er en fordel.

Novemberoplevelserne i fjor gav os noget at tænke på.

Vi har i mange år arbejdet med blandbevoksninger af rødgran og eksoterne: Douglas og Grandis – hyppigst i forholdet rødgran – eksot 3/4–1/4, planteafstand 1 1/2–1 1/4.

De uundgæelige eksotkrukker hugges væk på et passende tidspunkt – i reglen, når de kan give 3 m kasetræ og spåntræ. Det er gået meget godt, indtil snetrykket i fjor. De for krukker nyhuggede kulturer var stærkt skamferet. Ind i hullerne og trykket mod jorden hang alle de fine emner, der skulle danne fremtidens bevoksning. De bevoksninger, hvor krukkerne endnu ikke var fjernet, havde klaret sig bedre end dem bestående af ensartet stammemateriale.

Og hvad så? Skulle det føre til at holde krukkerne længere? Absolut nej!

Store skader af denne art: storm, snetryk og isslag indtræffer 2 à 3 gange i hvert århundrede.

Hos netop de fineste skovdyrkere er der ganske vist en tendens til at gå med både bukserem og seler, men de er klar over, at deres langsigtede erhverv indebærer risici, og at de af hensyn til økonomien må tage chancer.

Og hermed kommer vi til det, jeg egentlig ville med dette causeri.

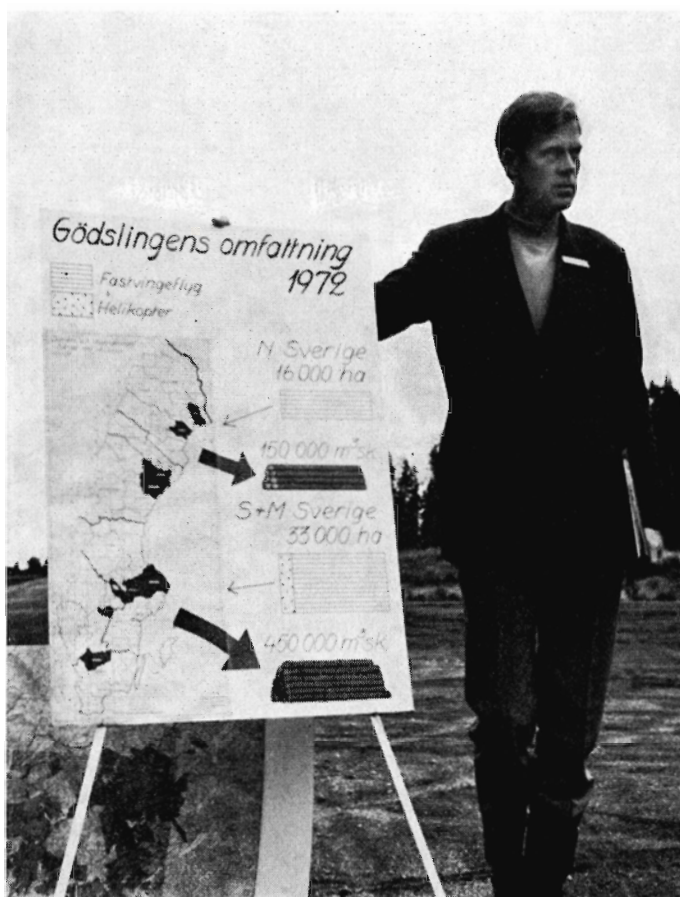
Nabobevoksninger

Skal man anlægge en nykultur – vælge træart, kulturmetode o. s. v., tænker man igennem, så godt man nu kan, alle de problemer, alle de muligheder denne bevoksning kan komme ud for i hele sin levetid – 50–100 år. Og overvejelserne begrænses ikke til den pågældende kultur. Hele området inden for sine naturlige topografiske grænser må tages med. Hvordan skal nabobevoksningerne behandles i perioden og se ud til enhver tid? Kan man tilrettelægge det sådan, at alle bevoksningerne i området bestandig støtter og hjælper hinanden?

Nej vel? – Der er altfor mange usikkerhedsmomenter. Stormfald og snetryk bl. a.

Og dog! Den kyndige og dybt interesserede skovdyrker kan ikke lade være. I hans sind arbejder disse ting uafledeligt. Hver gang han i en bevoksning ridser et træ til hugst, tager det måske 5 sekunder eller mindre, inden han går videre. Men i hans underbevidsthed er en enorm oplagret viden og erfaring trådt i aktion og dikterer impulsen til netop dette rids.

Prof. Møllers erfaringer og råd lægger man til sin øvrige forstlige ballast, men tage nogen endelig stilling til disse ting kan man ikke. Skovdyrkning er mere

Domänverkets gödskningsprogram 1972. Billedet er taget på en flyveplads.

Mekanisering -udrensning og gödskning

Referat fra Nordisk Skovunions
6-mands ekskursion i Sverige i dagene
13. til 15. september

Af VERNER SØRENSEN
Dansk Skovforening

STED

Ekskursionen startede i udkanten af Stockholm på Hässelby slot, gik igennem Södermanland til Köping, for at slutte på Skoghögskolen i Garpenberg.

en kunst end en videnskab. Det er biologi, og den situation, vi stod i ved stormfaldet og snetrykket, har aldrig været før og vil aldrig komme igen på samme måde. Ikke 2 bevoksninger i landet reagerer ens på det samme indgreb.

Der tales ofte let spottende om »tom-melfingerregler«. De kloge ved, at der med dette begreb er forbundet en sandhed om begrænsning. Man kommer aldrig skoven nærmere. *Palle Bruun.*

I klart solskinsvejr i et landskab i efterårsfarver, helt domineret af skove og søer, var det en oplevelse at deltage i det særdeles veltilrettelagte og -ledede fællesnordiske arrangement.

Jägmästare Bertil Nilsson, Skogsarbeten lagde ud med et foredrag om mekaniseringsudvikling i svensk skovbrug, hvor han gav en prognose for, hvordan den ville forløbe fremover.

★

Fældningens mekanisering vil stort set følge kvistningens mekanisering, og da mener man, den motormanuelle metode i tiåret 1970–80 vil gå ned til ca. 50 % af hugstmængden.

Hvis man regner med en lønstigning på 10 % pr. år, vil maskinpriserne sti-

Operation	År 1970	-80	-90	-00	-10	-20	-30
Plantering (Plantning)	Man.metod	Mek. metod Utformning?			?		
Røjning (Udrensning)	Motorman. metod	Mek. metod Utformning?			?		
Galling (Gennemhugning)	Motorman metod	Mek. metod Flertrådshanter.			?		
Slutavverkning (Renafdrift)	Motor- man m. Mek.m. Entråds- hanter.	Mek.metod Entrådshan- tering.	Mek. metod Flertrådshan- tering.			?	

Mekaniseringsprognosen. (Det forudsættes, at alle maskiner er jordgående).

ge med 4 % pr. år. Samtidig vil præstationsstigningen ved motormanuelle metoder kun være 4 %, hvorimod den ved maskinelle metoder vil være 7 %. Ved gennemhugningens mekanisering vil et af de væsentligste problemer være skaderne på de tilbagestående træer, hvis man anvender kørende materiel, derfor vil Radiotir-systemet være et alternativ, som i øjeblikket er under intensiv metodeudvikling.

UDRENSNING

I Sverige foretager man udrensning i nåletræskulturer på samme måde, som vi gør det i løvtræskulturer, men i øjeblikket udrenser man kun ca. halvdelen af det areal man burde.

★

Denne udrensning foretages i 10–15-års alderen, og da nedbringer man stamtallet til 1500–2000 stk. Derefter

var der en ret stærk diskussion om, hvorvidt man så skulle foretage 1 eller 2 gennemhugninger inden renafdriften. Fra svensk hugstforsøg (bl. a. Christinehof i Skåne) har man erfaret, at en planteafstand på ca. 2 × 2 m ikke forringer den naturlige opstamning, og at grentykkelsen højst stiger med 2 mm i forhold til en planteafstand på 1,50 × 1,50 m.

GØDSKNING

Store arealer med gammel skov bliver i dag gødsket både i Domänverket og de store private distrikter, hvorimod de mindre skovejere er mere tilbageholdende. Man gødsker ofte bevoksningerne med kvælstofgødning med 3 til 5 års intervaller.

★

Domänverket anlægger flyvepladser rundt om i skovområderne. Udgifterne

til en sådan flyveplads er 40.000 sv. kr., og deres indbyrdes afstand bliver afgjort efter, hvornår det vil være billigere at anlægge en ny flyveplads, end at lade maskinerne flyve over større afstande.

MEKANISERING

På Skoghögskolan i Garpenberg udvikler man systemer til mekanisering af udrensning og gennemhugning. Man havde analyseret de fremtidige behov og havde skitseret nogle forskellige maskintyper. Til disse var man i øjeblikket i færd med at afprøve de komponenter, der skulle indgå.

Generelt var de maskiner, man havde skitseret, alle meget store, og dermed vil de også blive meget kostbare. Ingen af de skitserede systemer synes således at have store chancer for at blive konkurrencedygtige under danske forhold.

Bevillinger til u-lands forskning

På finalloven for finansåret 1973/74 forventer udenrigsministeriets afdeling for internationalt udviklingssamarbejde (Danida) at få stillet et beløb til rådighed for forskningsopgaver.

Der indkaldes herved ansøgninger fra personer, der ønsker økonomisk støtte til videnskabeligt arbejde vedrørende udviklingslandenes problemer. Midlerne er ikke bundet til bestemte videnskabelige discipliner, men de vil fortrinsvis blive stillet til rådighed for forskningsarbejder i tilknytning til igangværende bistandsprojekter i udviklingslandene eller forskning, der kan antages at være af betydning for udformningen af sådanne bistandsprojekter. Endvidere lægges der vægt på at støtte forskningsarbejde, som kan bidrage til at opbygge en dansk sagkundskab med hensyn til udviklingsproblemerne inden for de forskellige fagområder. Bevilling vil være betinget af, at der aflægges en udførlig rapport på engelsk om undersøgelsen. Ansøgningerne skal indeholde 1) oplysninger om ansøgnernes studier og hidtidige videnskabelige virksomhed; 2) en udførlig redegørelse for det planlagte forskningsarbejde; 3) et specificeret overslag over udgifterne; 4) størrelsen af den søgte bevilling samt oplysning om, hvorvidt der modtages eller søges tilskud til samme opgave fra anden side. Tidligere arbejder kan vedlægges som dokumentation for ansøgerens kvalifikationer.

Ansøgninger, mærket 104.Dan.8., indsendes inden den 1. december 1972 til udenrigsministeriets afdeling for internationalt udviklingssamarbejde, Danida, Amaliegade 7, 1236 København K.

Gran/Fyr kultur, der er udrenset.

Priklebed med fire måneder gamle Nisulaplantes, som udplantes efteråret 1973. Foto 24/8 1972.

Plante- produktion i Norden

Kommentarer fra et nordisk planteskolesymposium i Finland

Af SØREN HONORÉ
Skovteknisk Institut

UNDER temaet »Produktionsmetoder för rotade plantor och specialproblem för produktion av lövträds- och barrrotsplantor« afholdtes i dagene 21.–25. august et Nordisk Planteskolesymposium i Finland. Emnet kan for en dansk planteskolemand synes bredt, men på symposiet koncentrerede man sig stort set om skovplanteproduktionen, og hér først og fremmest om produktion af gran, fyr og birk. Den årlige produktion bag symposiet andrager en halv milliard planter. Kun ca. 10 % af denne produktion er dansk. Det er derfor ikke mærkeligt, at man må søge nye produktionsmetoder, hvori indgår så-

vel containere som væksthuse, for at nå op på så astronomiske tal. Symposiets mål var en omtale og vurdering af disse nye metoder, som måske kunne forbedres ved standardisering på flere måder.

I arrangementet deltog planteskolefolk, formænd og forskere, i alt ca. 40, som alle beskæftigede sig med fremstilling af skovplanter. Fra Danmark deltog vid. ass. *Bøvre*, Statens Forsøgsstation i Hornum, planteskolekonsulent *J. Mosegaard*, planteskoleejer *O. Palludan*, planteskolebestyrer *I. Nyholm*, Hedeselskabets Centralplanteskole, plantemester *Chr. H. Berthelsen*, Statsskovenes Planteavlstation, og konsulent *S. Honoré*, Skovteknisk Institut.

Her vil der ikke være plads til et blot nogenlunde dækkende referat af symposiet, hvorfor vi har bedt nogle af deltagerne kommentere forskellige af de behandlede emner.

J. MOSEGAARD:

Nye krav til planteproduktionen

Produktionen af skovplanter har hidtil været baseret på udsæd af frø på friland. Efter et eller to års forløb prikles frøbudsplanten, og efter yderligere to år er planten færdig til udplantning i skoven. Således laver man stadig de fleste planter hos os og syd-på, men i Sverige og Finland, og tildels Norge, har man fået andre problemer at tackle, og så må man ændre metode. Dels er behovet for planter steget enormt, selv om mange ikke bruger så mange planter pr. ha som tidligere. Det skyldes, at man forlader selvforyngelserne af rationelle hensyn og for at udnytte bedre typer end de oprindelige på arealet. Samtidig skal forladte landbrugsarealer tilplantes og imedens forsvinder arbejdskraften – den bestod jo delvis af de bønder, som rejste bort. Dels er alle omkostninger steget, hvilket har øget presset for nye og mere rationelle produktionsmetoder for skovplanter.

Medens vi herhjemme næsten altid må plante på et ukrudtsbevokset areal, vil man især i den nordlige del af Skandinavien som regel stå overfor en næsten vegetationsfri flade og kan derfor klare sig med meget mindre udplantningsplanter. Men alle planter skal gro. En høj anslagsprocent betyder lavere omkostninger. Derfor er barrodede planter ikke så attraktive. Ikke bare plante-

skoleomkostningerne betyder noget, også transport af planter, arbejdere og selve plantningen er store problemer. En lille mængde arbejdskraft betyder, at det er nødvendigt at kunne plante over en lang periode. Barrodsplanter kommer også her til kort.

Produktionstilrettelæggelsen af skovplanter begynder i skoven, hvor de skal bruges, og sådan burde alle planteprodukter begyndes. Hvad er kravet til produktet? Ved man det, kan man starte programmeringen. Såvel det statslige som det private skovbrug i Skandinavien beror på meget store enheder, omend der også forekommer distribution af små plantetal, hvis særlige behov ikke er løst. Indenfor disse meget store enheder, med forbrug på 10 millioner planter årligt hver eller mere, kan man starte med at bygge sit eget system op. Man konstruerer måske endda selv væksthuset, som regel uhyre billigt af plast, men gerne med større eller mindre fuldkommen automatik. På den hidtidige produktion har man kunnet se, at der mangler gartnerisk indsigt, men man er kommet forbavsende langt endda.

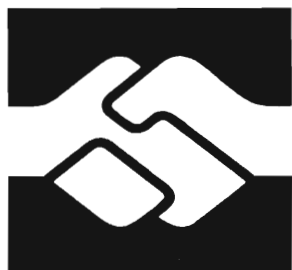
Man tager containere i brug på forskellig vis. Nogen har udnyttet paperpots, andre sværger til multipots eller forsøger sig med inaktive blokke af forskellig slags. Man konstruerer selv såmaskiner, transporthjælpemidler som kasser, pallets, lastbiludstyr som kraner, vandtanke etc. Man laver planer over selve udplantningsarbejdet, instruerer mandskab o. s. v. Det hele er en stor planlagt aktion. Mest imponerende er det i grunden, at man uden tøven tager dyrkningssubstrater og vand/gødningstilførselsmetoder af så avanceret art i anvendelse, at man skal til de mest fremmelige potteplantegartnerier og -planteskoler for at finde tilsvarende. Man har ganske enkelt sprunget middelalderen over. Fra primitiv frilandsproduktion er man nået til en kombination af væksthuse og friland, maskiner og planlægning fra frøhøst og til plantning. Man springer de komplicerede jordblandinger over, ligeså jordbundsanalyser, som ofte er lige så vejledende som en køreplan fra i fjor.

Vi har også tilsvarende igang herhjemme både i private og offentlige planteskoler, men vi har endnu ikke haft så hårde betingelser, men det kommer antageligt.

PENGE VOKSER IKKE PÅ TRÆER

ELLER GØR DE?

Tegn skovbrand-forsikring i

FORSIKRINGSÅKTIESKABET **NATIONAL**

FORSIKRINGSHUSET · HJOLMENS KANAL 22 · 1060 KØBENHAVN K · TELEX: 16776 · TLF. (01) 159951

I. NYHOLM:

Industriell planteproduktion

Det nordiske planteskolesymposium sluttede med et besøg i en af Stiftelsen för Skogtrådsförädlings nyoprettede planteskoler i Røykkä. Her koncentrerede man sig først og fremmest om produktion af birkeplanter. Frøet sås 1. april på tørveruller (Nissualmetoden). Af et kg frø opnås over 500.000 planter, der udplantes på friland 15. maj. Da vi besøgte planteskolen 24. august, havde planterne en størrelse, der svarede til en traditionel 1/1 60–100 og var af fremragende kvalitet. Og dette resultat var opnået på mindre end 5 måneder. Der var i år produceret 2,4 mill. birk og man regnede næste år med en produktion på 5 mill. Ved dette besøg illustreredes det på iøjnefaldende måde, at man i Finland (og Sverige) har brudt med traditionel tænkning, når der er tale om planteproduktion. *Man laver planter industrielt*, en programmeret produktion af et produkt, der i skoven kan plantes med brug af mekaniske hjælpemidler. En fabrikmæssig produktion, – tre metoder anvendes: Kopparfors, St. Kopperberg og Nissulametoden – der ikke kræver traditionelle gartneriske færdigheder af mandskabet, idet hvert led af produktionen er styret i forvejen (fraktionering og pelling af frøet, såning, gødsning, vanding o. s. v.). En af årsagerne til, at udviklingen af planteproduktionen i Finland og Sverige er foregået så hurtigt og effektivt, er sikkert, at man ikke, som bl. a. i Danmark, har været belastet med handicap som: traditionel ærefrygt for diverse gartneriske færdigheder.

På det særdeles vellykkede symposium, som med enestående dygtighed blev ledet af professor Max Hagman, blev der lejlighed til at drøfte alle problemer vedrørende produktion af rotade planter.

Deltagelse i et symposium sætter tanker igang. Disse har jeg forsøgt at udtrykke i nedenstående punkter:

1) De industrielle produktionsmetoder af rotade planter har løst følgende problemer:

- programmeret produkt af ensartet kvalitet og størrelse.
- mekaniseret udplantning i skoven.
- skade af planter og træer under

transport og udplantning af nima.

I første omgang må det inspirere os til at forbedre vor traditionelle skovplanteproduktion i den retning.

2) Dansk skovbrug vil næppe i større udstrækning kunne anvende de relativt små »fabriksplanter«. Når man om nogle år (3?) kan vurdere resultaterne af udplantningerne i Finland, Sverige og Danmark, ændres indstillingen måske. Skulle metoden have vor interesse (obs. større planter?) vil een virksomhed efter al sandsynlighed kunne klare hele behovet. En forudsætning er naturligvis at kontakten mellem forbruger og producent forbedres betydeligt.

3) Med erfaringerne fra Sverige, hvor større aktiebolag har opnået en besparelse på 140 sv. kr. pr. tilplantet ha, vil man formode, at det samme vil være forholdet herhjemme. Problemet er bl. a. i Sverige, at der inden for Skovgårdsstyrelsens område er 58.000 modtagere af planter, og det vil sikkert tage meget lang tid, før ovennævnte produkter kan benyttes her.

4) Vi bør interessere os mere for fraktionering og pellering af frø.

5) Vi bør absolut intensivere samarbejdet med Norge, Sverige og Finland om skovplanteproduktionen, idet udviklingen i disse lande går hurtigt. Vi bør sammen løse problemer i forbindelse med klassificering af planter.

6) Stiklingeformering af skovtræer bør tages op til nærmere debat.

O. PALLUDAN:

Samarbejde mellem forbruger og producent

På symposiet blev der fra svensk side fremhævet det ønskelige i at arbejde på et bredere plan ved udvikling af systemer inden for skovbruget, gældende alle led fra planteproduktion, plantning og skovning. Ved at arbejde på internationalt plan med udvikling af sådanne systemer, kunne man få industrien med i dette arbejde, som følge af det globale marked der ville blive tale om. Ligeledes gjorde man opmærksom på forholdet mellem stigningen i timelønningerne og den traditionelle udplantningsplantes pris, der gennem de sidste 10 år har haft næsten samme stigningsgrad. Sammenholdes førnævnte plantes

stigningsgrad med stigningsgraden for en frøplante, viser det sig, at sidstnævnte ligger på samme niveau som for 10 år siden. Der er her tale om produktionspriser. Dette giver forklaringen på den kraftige stigning i brugen af 1/0 frøplanter, der har fundet sted i Sverige de senere år. Denne tendens gør sig i øvrigt gældende i andre af de store skovproducerende lande.

Dansk skovbrug kan naturligvis ikke umiddelbart sammenlignes med disse landes skovbrug, men nødvendigheden for udvikling og standardisering er de samme, da det er den eneste mulighed for at gennemføre en industrialisering af skovbruget.

Den udvikling, der er foregået i skovplanteskolerne herhjemme indtil i dag, er sket som forbedringer af benyttede metoder. I mange henseender er forbedringer sket ved mekanisering af de forskellige arbejdsprocesser, f. eks. såning, prikling og optagning. Jordbearbejdning og renholdelse har også været genstand for en kraftig omlægning i takt med markedsføringen af nye plantebeskyttelsesmidler. Ændrede metoder ved tilførsel af gødning har medført, at vi nu er i stand til at styre denne vigtige vækstoffaktor. Næste skridt i udviklingen blev til som følge af ønsket om at styre så mange af vækstfaktorerne som muligt. Dette kunne lade sig gøre ved at flytte produktionen fra friland til væksthuse. For at kunne udnytte denne nye produktionsmetode fuldt ud, til gavn for såvel producenten som forbruger, vil det imidlertid være nødvendigt at udvikle nye systemer og produkter. Dette kan planteskolerne ikke gøre alene, hér må forbrugerne medvirke ved ganske præcist at formulere sine krav til produkterne. Er kravene formuleret, kan vi starte udviklingsarbejdet, der vil føre os frem til den målsætning vi har opstillet.

Baggrunden for undertegnede's deltagelse i et symposium for planteskolefolk er den, at man ved Skovteknisk Institut er ved at planlægge en større kulturundersøgelse.

Det er tanken med undersøgelsen at analysere samtlige led fra planteproduktion over distribution, kvasrydning, jordbearbejdning til udplantning og renholdelse. Netop den systemanalyse, som blev fremhævet på symposiet. Ar-

Det hvide ud af øjnene

Et spørgsmål til Skovteknisk Institut

Vi har modtaget:

Jeg ville gerne gennem SKOVEN have svar på følgende spørgsmål:

Skal Skovteknisk Institut virke for arbejderen eller for arbejdsgiveren? Det skulle jo helst være for dem begge to, men her kommer problemet om, hvorfor det skal koste det hvide ud af øjnene, hvis en skovarbejderklub henvender sig til Institutet om assistance, f. eks. om fældning af smågran, hvilket er eet af de emner, som Institutets program jo omfatter, og som – hvad enhver også ved – er skovarbejderens største problem.

Vi i Skovarbejderklubben for Sydøstjylland har for nylig kontaktet Skovteknisk Institut for at få en medarbejder til Vandel og lave en demonstration i smågran. Men hvis dette skulle kunne lade sig gøre, ville det koste 1000,- kroner, og det fandt jeg var s;rlig groft, for hvem er det, der skal hjælpes, hvis ikke det er arbejderen, mens det er industrien og arbejdsgiveren, som får profitten?

Så kan man naturligvis spørge om, hvorfor det er os, der retter henvendelsen. Men vi vil jo gerne have instruktion og tips, og omvendt kunne vi måske også præge Institutet med de oplysninger, vi kunne give. Derfor synes jeg, at den slags arrangementer,

bejdet vil bestå i udvikling og afprøvning af nye plantesystemer samt forbedring af det eksisterende.

Et sådant udviklingsarbejde kan og bør naturligvis ikke udføres alene ved Skovteknisk Institut, men vil ske i et snævert samarbejde med personer og institutioner, som i det daglige arbejder med disse problemer. Hér vil der ikke mindst blive behov for samarbejde med praktikerne på skovdistrikterne, som skal være med til at formulere de krav og ønsker, som man dér måtte have til kommende kultursystemer.

S. Honoré.

som angår det praktiske arbejde i skoven, burde kunne omfattes af Institutets budget. Tænk på, hvor mange af de mennesker, der har deres daglige arbejde i skoven, der ville blive mere begejstrede for deres arbejde, hvis de blev hjulpet i det daglige slid. De gør jo meget, som ikke behøves, og som giver alle de skader, som ikke er til at rette op igen. Og hvem er det så, som skal betale? Det er Staten, og hvem skal betale Skovteknisk Institut? Såvidt jeg kan forstå, skal Staten også gøre det.

Så hvorfor ikke hellere give bevillinger til undervisning i skoven, sådan at fejl og skævheder kan rettes op i tide.

Poul E. Kristiansen,

tilsynsmand, Hagekrogen, Stouby.

Til Poul E. Kristiansen:

Tak for dit indlæg. Du berører her nogle vigtige punkter i Skovteknisk Instituts daglige arbejde. Jeg skal i det følgende forsøge at besvare de spørgsmål, du stiller i dit indlæg.

Skovteknisk Institut er en selvejende institution, der har det formål at fremme den drifttekniske udvikling i skovbruget. Det vil bl. a. sige: at medvirke til en forenkling af arbejdet i skoven, hvorved mere effektive og mindre ulykkesfyldte og sundhedsskadelige arbejdsmetoder kan tages i brug. På den måde virker vi både for skovarbejderne og for arbejdsgiverne.

Da Skovarbejderklubben i Sydøstjylland i sommer bad Skovteknisk Institut om at medvirke ved en demonstration af skovning i smågran, fremsatte vi et tilbud lydende på en dags demonstration under medvirken af en S. I. instruktør samt en af S. I.'s faste medarbejdere til i alt 1000,- kr. (Instruktørløn 200,- kr., S. I. medarbejder 520,- kr., heraf løn 260,- kr., kørsel og diæter 280,- kr.). Dette er mange penge for en skovarbejderklub, det véd jeg fra andre klubber, men det er sandelig også mange penge for Skovteknisk Institut, hvis vi skal udføre arbejdet uden at få noget for det. Sagen er den, at Skovteknisk Institut lever under de samme økonomiske vilkår som andre private virksomheder, der for at kunne leve og være en god arbejdsplads for medarbejderne må tjene penge ved at sælge sin vare. Vores vare er bl. a. demonstrationer af nye arbejdsmetoder i skoven.

Forbruget af spånplader i Storbritannien

Forbruget af spånplader i Storbritannien udvikler sig med eksplosionsagtig hastighed.

I løbet af nittenhundredeogtreserne steg forbruget med ca. 5 % pr. år, men i 1971 blev forbruget forøget med 29 % og forbrugsstigningen i 1972 bliver på mindst 30 %, hvorefter forbruget vil være 850.000 m³.

Forbrugsstigningen vil antagelig fortsætte, idet Storbritanniens forbrug af spånplader pr. indbygger stadig er meget lavt i forhold til andre europæiske lande: En opgørelse i 1969 viser følgende forbrugsstørrelser i kg spånplader pr. indbygger:

Norge 33,1; Vest-Tyskland 34,4; Sverige 23,9; Storbritannien 7,10. Den indenlandske produktion kan p. t. dække 1/3 af spånpladeforbruget, resten importeres. Finland leverer 1/3 af importen, herefter kommer Sverige, Norge, Portugal og Irland + i alt 20 andre lande, der leverer mindre mængder. Man påregner, at Frankrig, der har et stort produktionsoverskud af spånplader, i fremtiden vil satse på en stor eksport til Storbritannien. (Uddrag af Svensk Trävaru- och Pappersmassetidning nr. 14 1972). *O. F.*

Meddelelse fra Kåringsudvalget

I 1972 har udvalget kåret nedenanførte 5 bevoksninger og optaget dem i »Fortegnelse over kårede frøavlsbevoksninger i Danmarks skove« under de vedføjede kåringsnumre – (DK – F nr.).

DK – F nr. 399. *Abies nobilis*, 0,83 ha, 38 år, Boller statsskovdistrikt, Ulstrup Bjerge afd. 162 c.

DK – F nr. 401. *Abies nobilis*, 1,13 ha, 34 år, Frijsenborg skovbrug, Hagsholm skov afd. 304 c.

DK – F nr. 402. *Abies nobilis*, 2,85 ha, 34 år, Overgård skovdistrikt, Overgård skov afd. 6.

DK – F nr. 403. *Abies nobilis*, 0,91 ha, 31 år, Linaa Vesterskov, afd. 109 d. *Abies nobilis*, 0,39 ha, 29 år, Linaa Vesterskov, afd. 127 d.

DK – F nr. 404. *Abies nobilis*, 0,59 ha, 34 år, Linaa Vesterskov, afd. 6 a.

Abies nobilis, 0,19 ha, 34 år, Linaa Vesterskov, afd. 10 c.

Abies nobilis, 0,27 ha, 34 år, Linaa Vesterskov, afd. 16 c.

Abies nobilis, 3,01 ha, 34 år, Linaa Vesterskov, afd. 40 c.

Abies nobilis, 0,84 ha, 34 år, Linaa Vesterskov, afd. 42 a.

Abies nobilis, 0,42 ha, 34 år, Linaa Vesterskov, afd. 84 d.

Abies nobilis, 0,75 ha, 34 år, Linaa Vesterskov, afd. 88 f.

Alborg, den 12. oktober 1972.

Jens Hvass.

Skovteknisk Institut har været ude på mange arbejdspladser i skoven for at vise vores systemer og arbejdsmetoder. I alle tilfælde var det skovdistriktet, der betalte Instituttets indsats. Vi håber fortsat at kunne hjælpe skovarbejdere landet over med tips og fiduser, og vi håber fortsat på, at arbejdsgiverne er villige til at betale, hvad det koster for at få indført bedre og sikre arbejdsmetoder på arbejdspladserne i skoven. De metoder, Skovteknisk Institut viser ude i skoven, er ikke alene noget, der vedkommer skovarbejderne, men i høj grad også traktorførerne, skovfogederne og skovriderne. Vores erfaringer viser, at der skal samarbejdes om metoderne på alle niveauer, for at de skal virke i praksis. Derfor er mit forslag til Skovarbejderklubben i Sydøstjylland med flere følgende, når det drejer sig om S. I. demonstrationer eller foredrag med film:

1. *Henvend jer først til jeres skovrider eller skovfoged og drøft sagen med ham. Det kan være et aktuelt spørgsmål for tillidsmanden at rejse på et samarbejdsudvalgsmøde. Min umiddelbare fornemmelse er, at når det drejer sig om demonstrationer af arbejdsmetoder ved skovning af smågran, er det de færreste arbejdsgivere, der vil undslå sig.*
2. *Lykkes ovenstående ikke, er det naturligt at lade den lokale skovarbejderklub overtage sagen.*

Men så dukker spørgsmålet op, hvem der skal betale arrangementet. Måske var det naturligt, at DASF ydede et tilskud, men jeg mener også, at sagen bør drøftes med Skovbrugets Arbejdsgiverforening og Direktoratet for Statsskovbruget.

P. T. Brenøe,

Skovteknisk Institut.

Skovmærketure

Siden 1970 har der eksisteret en privat komité – Skovmærkekomiteen – på 8 medlemmer, der har beskæftiget sig med udarbejdelse af brochurer over vandreture. Der er indtil nu udgivet 8 vandrebåde, hvoraf nr. 7 og 8 netop er kommet. Skovmærkekomiteens sekretariat ledes af fru Michala Weis Bentzon, der sammen med nogle af de andre medlemmer af komiteen er ulønnet, medens trykningen sker ved tilskud fra Kulturministeriet.

Vandrebladene omfatter:

- Nr. 1. Seks ture i Holtes omegn.
- Nr. 2. Fire ture ved Utterslev mose, Vestvolden, Damhussøen og Brøndbyskoven.
- Nr. 3. Fem ture ved Nymosen ved Vangede, Gentofte Sø, Bernstorff slotspark, Hundesømosen ved Jægersborg og Ermelunden.
- Nr. 4. Fem ture ved Charlottenlund, Eremitagen og Jægersborg Strandpark og Mølleåen.
- Nr. 5. Seks ture ved Lyngby Sø og Åmose, Bagsværd Sø, Frederiksdal samt Smør- og Fedt mosen.
- Nr. 6. Fire ture ved Birkerød, Sjælssø og Farum.
- Nr. 7. Tre ture ved Middelfart og Hindsgavl.
- Nr. 8. Fire ture ved Nødebo og Esrom Sø, Fønstrup Dam og Hillerød Slotssø og Frederiksborg Slot.

Det er en god idé at få folk ud at se den kønne natur, vi har her i landet, og kan der herigennem åbnes nye muligheder for at få noget at vide om de biologiske, forstlige og historiske forhold vil formålet med vandrebladene kunne nås.

Er således målsætningen god, er udførelsen knap så god, idet der bruges for megen plads til at forklare, hvorledes man finder frem til udgangspunktet. Her ville en kortskitse eller en kopi af et af Geodætisk Instituts kort kunne klare det bedre på mindre plads, lige-

Regnar Ryelund interviewer skovrider B. Engberg

Radio-serie om skoven og dens fremtid

De danske skove og deres fremtid er emnet for en radioserie på 6 udsendelser, som begyndte søndag den 12. i denne måned, fortsatte søndag den 19. og vil blive bragt de fire følgende søndag eftermiddage på program 2.

Det er Regner Ryelund, der har lavet denne anerkendelsesværdige serie. Første udsendelse var en naturvandring på Bornholm med skovrider Bent Engbjerg, og i anden udsendelse fortalte skovejner Juel Clemensen, Sekshøj skov i Himmerland, om, hvorvidt man i det hele taget kan leve af at være skovejner.

Den 3. udsendelse bringes fra Tranekær, og man får lensgreve Preben Ahlefeldt-Laurvig, skovrider H. Staun, direktør, skovrider Ole Fog, skovtekniker Søren Honoré

og afdelingschef, cand. polit. Kjeld Bjerke at høre. Det er skovvandringerne, det her drejer sig om: hvordan er forholdet mellem skovgæster og skovejner?

Skovrider Torben Brüel, lederen af Skovteknisk Institut Per Brenøe og forstander Marcus Pedersen medvirker i den fjerde udsendelse, som er optaget på Frijsenborg. Den handler om mekaniseringen af skoven. Brenøe vil fortælle om rationaliseringen og sikkerheden og Marcus Pedersen om uddannelsen af skovarbejdere. Desuden vil skovarbejder Aage Nielsen, Frijsenborg, fortælle om sin daglige dont og om arbejdet med skovredskaberne.

De to afsluttende udsendelser vil dels handle om salg af træ (her medvirker skovrider Thorkild Nielsen, Svendstrup, direktør, godsejer Niels Wilhjelm og direktør N. E. Tulstrup. Endelig er det hensigten at afslutte serien med en rundbordsamtale om skovbrugets fremtid. Udsendelsen er i skrivende stund ikke endeligt tilrettelagt.

Der er grund til at glæde sig over, at Danmarks Radio bringer en sådan serie, der utvivlsomt vil bidrage til at udbrede og forstærke forståelsen af skovbruget og dets problemer i en tid præget af mange nye vilkår.

som turen bedre kunne vises på et kort i en noget større målestok.

Dette er imidlertid en mindre ting i forhold til den idé og interesse for sagen, der ligger bag Skovmærketurene, som man nu også gerne vil søge udvidet til hele landet, efter at man i de første 6 vandrebåde har beskæftiget sig med Københavns omegn.

Såfremt nogen skulle være interesseret i at medvirke ved anlæggelse af *Skovmærketure* uden for Københavns-området, kan de henvende sig til fru Michala Weis Bentzon, Høeghs Allé 2, 2820 Gentofte. E. Tolstrup.

Royal Forestry Society

I dagene 2.–5. oktober besøgte 35 medlemmer af Royal Forestry Society for England, Wales and Northern Ireland Sjælland for at se på dansk skovbrug. Statens forstlige Forsøgsvæsen viste nogle af sine forsøg vedr. trametes, udhugning og proveniensforsøg i rødgran i Nordsjælland, og derudover besøgte Nødebo statsskovdistrikt, Arboretet i Hørsholm, Statens Planteavlstation ved Humlebæk, Sorø Akademis I. skovdistrikt, Junckers savværk, Centralsavværket samt Gjorslev og Gissel-feld Klosters skovdistrikter. ET

Ekstramarginalt landbrug i naturpark-områder

*Diskussion om naturparker efter
Danske Forstkandidaters Forenings
vandring på godset Dønnerup*

Af E. TOLSTRUP

HVAD er en naturpark?

Ja, vi ved vel alle, hvad en naturpark kan være, men hvad står ordet egentlig for?

I den af Fredningsplanudvalget for Holbæk Amt i 1970 udgivne »Vestsjællands Naturpark« gives der følgende definition på en naturpark:

»En naturpark er et landområde, hvor særligt mange videnskabelige og rekreative interesser er samlet, og hvor landskabet er af en sådan karakter, at det må betragtes som karakteristisk eller enestående for egnen eller hele landet . . . En naturpark er altså et område, hvis værdier i videst muligt omfang må bevares og allerhelst øges. En stor del af disse værdier er skabt ved menneskelig virke gennem århundreder, hovedsageligt ved agerbrug og skovbrug, og den må kunne fortsætte. Landskabet er ikke statisk, men ændringerne bør være under kontrol, så dets væsentlige indhold ikke angribes.«

En landsdækkende analyse af landskabet har vist, at ikke mindst de videnskabelige interesser synes at være koncentreret inden for ca. 30 områder fordelt over hele landet, men Naturfredningskommissionen påviste i sin betænkning i 1967, at også andre faktorer måtte tages med ved udvælgelsen af naturparkerne. På Sjælland vil der således med den større befolkningskoncentration, være brug for flere naturparker end i det øvrige land.

Allerede i 1962 pegede man på Tystrup-Bavelse-området og for Vestsjælland endvidere på Vestsjællands naturparkområde, der i 1970 som den første blev beskrevet i den forannævnte »Vestsjællands Naturpark« fra 1970. Denne strækker sig fra Brorfelde par-

tiet vest for Tølløse over Kongsdal, Torbenfeldt og Åmosen til Tissø, Skarresø og videre over Bjergsted Bakker ud til Saltbæk Vig og Nekselø.

LÆNGST fremme med fredningerne er man ved Tystrup-Bavelse sø, hvor der er fredet ca. 1400 ha og sidst er ejendommen Kongskilde-Frederikskilde erhvervet ved den vestlige ende af området, på Sorø-Skælskørvejen, hvor man nu holder kurser for landets fredningsplanlæggere og er i gang med at åbne og videreudvikle området. På en tur arrangeret af Danske Forstkandidaters Forening i begyndelsen af oktober drøftede man på Bromølle-kro, hvorledes forholdene var for godset Dønnerup, der ligger midt i naturparkområdet.

Dønnerup gods, som ejes af *Allan Hastrup*, der selv er uddannet som forstkandidat, omfatter godt 200 ha, der drives fra avlsgården, og ca. 850 ha skov og andre ejendomme, herunder også Bromølle-kro, således at det samlede areal bliver på ca. 1100 ha.

Godsejer Hastrup har selv siden 1956 stået for skovene, først som skovrider for sin far og senere som ejer. Gården drives af forvalter M. Hass, men mange af jordene er nu, uden kvæghold, blevet ekstramarginale, ikke værd at dyrke på grund af det meget stærkt kuperede terræn og de mange levende hegn, der var så velegnet til kreaturhold, men ikke til de store landbrugsmaskiner og mejetærskere.

GODSEJER Hastrup førte deltagerne ud til Stodderbakken, der ligger 71 m over havet med en herlig udsigt over et naturskønt område med Præstemosen 25 m længere nede og med skove-

ne og Holmstrup Kirke i baggrunden. Her stillede han nu spørgsmålet:

»Hvad gør jeg nu her på dette sted? Med de nuværende maskinstørrelser må jeg vælge mellem at tilplante arealet med skov eller dyrke det på sædvanlig vis efter at have jævnet de levende hegn og plantet vildtremiser og skov på de værste skrænter og bakker. Det sidste vil kræve en betydelig investering og ved tilplantning vil landets konturer forsvinde i en årrække. Hvad jeg end gør, har jeg så valgt den rette løsning såvel privatøkonomisk som for landskabets værdi som rekreativt område?»

Præstemosen er også et interessant område med en speciel fauna og flora, men efter at vi er hørt op med kreaturdriften, er mange af de interessante ting ved at blive fortrængt af tagrør, nu de ikke bliver holdt nede . . .«

Dønnerup er ikke noget afspærret område, og godsejer Hastrup har allerede søgt kontakt med og fået et godt samarbejde med videnskabsmænd, bl. a. fra Københavns Universitet. De har været herude på Dønnerup for at få undersøgt, hvad der findes af særlig interesse, og det er ikke så lidt.

Allerede i en årrække har Naturhistorisk Forening for Holbæk amt, der tæller 300–400 medlemmer, fået tilladelse til at færdes på godset for at studere de mange interessante botaniske og entomologiske m. fl. forhold. Medlemmerne kan færdes overalt, og det er især de mange udyrkelige moser, der har deres interesse, og ve den udenforstående, der færdes på disse arealer og ikke tager de tilstrækkelige hensyn! Han får læst og påskrevet mere end godsets 3 funktionærer og ejer kan overkomme!

SKOVRIDER Steen Bjerke, statens konsulent i naturfredningsspørgsmål, deltog i diskussionen og udtalte blandt andet:

»Naturparkbegrebet er ikke fastlagt entydigt og bør vel heller ikke være det. Man søger en kontrol med større områder, der kan virke som stødpudezoner. Her har de større gårde og skove haft stor betydning, og vi, der søger at bevare landskabet, må erkende, at man her fra gammel tid har plejet landskabet, næsten som vi selv kunne ønske det.

Det er karakteristisk, at i mange af de

interessante naturparkområder ligger de store gårde tæt. De gamle godsejere har her fundet de rigtige steder og plejet dem, så vi i dag har disse arealer med deres betydelige rekreative værdi. Spørgsmålet for os bliver derfor, hvordan vi kan udvikle og bevare de områder, der er udpeget som værende af særlig interesse som naturparkområder. De økonomiske forhold er ikke til gunst for en bevarelse af de mange levende hegn, remiser og enkelttræer, men fra planlæggerens side er vi interesseret i at udvikle nye rekreative områder og bevare de eksisterende.

Det har desværre vist sig, at ikke alle organisationer har kendt deres besøgstid, men fra fredningsplansudvalgenes side arbejdes der nu på i henhold til den givne bevilling at erhverve interessante arealer. Vi ser også gerne forpagtninger som en mulighed for at få rådighed over endnu større arealer, end vi kan klare ved køb, – eller et samarbejde med ejerne af sådanne arealer om at pleje dem til opnåelse af de bedste rekreative mål.

På det kursus for fredningsplanlæggere, der netop er blevet afholdt på Kongskilde Møllegård, har den svenske godsejer Liliehök berettet om det Herefordkvæg, han har gående ude hele året. Det bedste redskab til at pleje de arealer, der ikke jævnligt eller hvert år bliver pløjet op og dyrket, er netop Herefordkvæget, og så ser det tilmed godt ud i landskabet, hvor det skaber liv. Hvis vi ikke gør noget, vil de udyrkede arealer i løbet af få år forvildes og springe i skov, der jo er vor oprindelige og naturlige tilstand for de jorder, vi har.

I Norge og Sverige samarbejder man med landmændene, der holder kvæg på arealerne, og når de får stillet græsningen til rådighed uden betaling, kan det betale sig at holde kvæg på disse arealer.

Herhjemme regner vi med om kort tid at have et tilsvarende samarbejde i gang med kvægavlsforeningerne og det store landbrug, og det venter vi os meget af. Det er den bedste måde til at holde landskabet i den form, hvori vi er vant til at se det og kan lide det.

Arealet omkring Stodderbakken ville også være velegnet til anlæg af en golfbane, men endnu er denne sport vist ikke populariseret nok til, at der kan oprettes ret mange flere baner . . .«

SKOVRIDER Sten Bjerke nævnte også, at man også gerne så kreaturgræsning på disse områder, blot man ikke herved ødelægger de interessante biotoper, der netop findes her. På den anden side skal man heller ikke gøre alle arealer for let tilgængelige. Det nøjsomme og svært tilgængelige har stor rekreativ betydning. Vi vil fremover komme til at høre mere om *wild-life* . . .

Et andet punkt på turen var de arealer, Dønnerup netop har overtaget fra A/S Dansk Leca, der her har udgravet den specielle slags plastiske ler, som bruges til lecaklinkerne. Denne særlige lerart findes i nogle kræmmerhusformede fordybninger, der nu står tilbage som dybe vandhuller. De mellemliggende tidligere besværlige landbrugsjorder henligger efter bulldozernes arbejde og den stærke kørsel på arealerne i en næsten udyrkelig form, hvor det selv efter planering ikke i vådt vejr er til at færdes i den stive lerjord.

Disse arealer tilplantes nu med skov, men i vandhullerne vil man skabe mulighed for, at ænderne kan trives, og udenom vil man holde ret åbent af hensyn til jagten, der også har en stor prioritet på Dønnerup.

Dagen gav et indtryk af de forhold, det ekstramarginale landbrug i naturparkområderne allerede arbejder under eller kan komme til at arbejde under. Til slut skal det nævnes, at man på en køretur gennem skovene kunne konstatere, at disse var plejet med en nænsom og forstående hånd, selv om man også her så følgerne af stormfaldet og skønt man på grund af den stadige indsnævring, der findes mellem træpriser og arbejds lønninger, har indskrænket den faste arbejderstab i skoven til 2–3 mand.

E. Tolstrup.

Udnævnelse

Ved kgl. resolution af 2. oktober 1972 er forstfuldmægtig A. F. S. Feilberg udnævnt til overklitfoged ved skov- og klitvæsenet fra den 1. november 1972 at regne.

Den pågældende vil indtil videre have at forrette tjeneste som overklitfoged ved Ribe og Ringkøbing amter samt øen Rømø.

Fødselsdage

Skovrider *Chr. Bach*, fhv. skovrider og godsforvalter på Petersgaard skovdistrikt, fylder 80 år den 8. decbr. d. å.

Skovejer, forstk. *S. Plougheld*, Sønder sø skov, fylder 70 år den 19. decbr. d. å.

Skovrider *A. E. Christensen*, tidl. Emmedsbo skovdstr., fylder 70 år den 21. decbr. d. å.

Dødsfald

Godsejer, kammerherre *S. A. Timm*, Aggersvold, er afgået ved døden i en alder af 76 år.

Kammerherre Timm var i en længere årrække medlem af Dansk Skovforenings bestyrelse og formand for redaktionsudvalget.

En nekrolog vil blive bragt i *Dansk Skovforenings Tidsskrift*.

Spånpladefabrik på Bornholm

En spånpladefabrik, der bliver det hidtil største egnsudviklingsprojekt på Bornholm, ventes i gang næste sommer. Omkring 100 bornholmere har givet tilsagn om at skyde kapital i projektet, og der er opnået tilsagn om offentlig støtte på ialt tretten millioner kroner. Der regnes med en investering på 15–16 millioner kr. i fabrikken.

Det lokale udvalg, der har arbejdet med sagen, har været i Vesttyskland for at se på et moderne og højt udviklet fabriksanlæg til fremstilling af spånpladerne, og der er skrevet kontrakt om leveringen. Der skal bygges en fabriksshal til at huse den nye fabrikation, men det er endnu ikke afgjort, hvor på øen den skal ligge. Flere kommuner er interesseret i at få anlægget i deres kommune.

Ved en henvendelse for nylig har alle fem bornholmske kommuner svaret, at de fra deres plantager kan levere de tilstrækkelige mængder træ.

En kunstig sø vil kunne betale sig

Jagtrådet og Hedeselskabet vil kunne bistå økonomisk ved anlægget

Kunstige søer og damme er ikke noget nyt i vort landskab, allerede i middelalderen var det almindeligt med damme i forbindelse med klostrene for at skaffe friske fisk til fastetiden. Efter reformationen og langt frem i tiden var det almindeligt med fiskedamme ved de kongelige slotte og ved herregårdene for at kunne være selvforsynende med de nødvendige fisk: karper, aborrer, gedder, ål, suder m. m.

Efterhånden som forbindelserne med anlæg af jernbaner blev bedre i slutningen af forrige århundrede, og fiskeriet på havet tog til, blev interessen for ferskvandsfisk stadig mindre.

En del damme blev drænet og opdyrket og i skovene tilplantet for at udnytte arealet, få lukket skoven, så man slap for randtræerne, der med de grove grene og ringe mængde rent træ ikke havde en ret stor værdi.

Mange af disse arealer kom dog aldrig i en egentlig god produktion. De var besværlige at drive, blev sent tjenlige om foråret og tilsvarende til høsten. I skovene har de små og fugtige arealer også haft svært ved at give et positivt dækningsbidrag, og i mange skove vil disse arealer derfor, når det træ, der står på dem, bliver tjenligt og hugget, ikke blive genkultiveret, medmindre de forynger sig selv.

For en halv snes år siden begyndte skovriden Sv. Larsen, Tolne, ved Det danske Hedeselskabs 1. plantagedistrikt i Vendsyssel at interessere sig for at anlægge damme, hvor de naturlige forhold talte derfor, og det derfor var let at anlægge en dæmning. Resultatet er blevet overbevisende godt. Landskabet har fået en øget værdi, når der nu også er vand. Vildtet trives langs kanterne, og ænder og andre svømmefugle har fundet frem til dem. For årene 1967/68, 1968/69 og 1969/70 bevilgede jagtrådet et årligt beløb til projektering af kunstige søer ved Det dan-

ske Hedeselskab. Dette resulterede i, at der blev projekteret og anlagt 30 søer, og 6 blev etableret uden projektering, heraf 7 på øerne og resten i Midt- og Nordjylland. Men derudover er der på det kort, jagtkonsulentvæsenet har udført arbejdet, angivet 120 kunstige søer i Jylland (overvejende i den østlige del) og 4 på øerne.

Mange nye projekter

Interessen har altså været stor, og Jagtkonsulentvæsenet har i sin rapport omtalt de 30 projekterede samt 10 andre. Det samlede areal er på ca. 30 ha, og middelstørrelsen altså ca. 0.8 ha (0.1–3.0 ha), og de har kostet gennemsnitligt 5600 kr. at etablere eller ca. 7.000 kr. pr. ha. Til andefugle er det især dybden indtil 40 cm, der har interesse, og halvdelen af søerne har mindst 50 % areal med denne dybde.

I de 40 søer er der udsat ørreder i 9, karper i 4, suder i 1 og ål i 2; altså i 40 % af søerne er der udsat fisk. Her må man dog være klar over, at der skal være dybder på over 1.5–2 m for at fiskene skal kunne overvintre i søen, når den fryser til. Er vanddybden for lille, vil søen bundfryse og fiskene dø. I næsten alle søerne er der set ænder, selv om der kun er udsat ænder i halvdelen. Der er dog ingen tvivl om, at det jagtmæssigt bedste resultat vil kunne opnås ved oprettelse af anderier i disse søer, idet det vil være usikkert, hvor mange af de trækkende ænder man vil kunne lokke ned til disse gennemgående ret små søer.

Andejagten

Mag. J. Fogs undersøgelser over gennemmeldingerne af mærkede, opdrættede ænder på Meigård og Brattingsborg viser, at 50–75 % er blevet skudt hjemme. På Kongsdal, hvor der var tale om vilde ænder, fik 50 ænder i 1964 34

kuld ællinger med i alt 228 ællinger, altså knapt 7 ællinger pr. kuld. I årene 1953–61 blev mærket 353 ænder, hvoraf 49 % blev skudt på Kongsdal. Disse tal tyder på, at man kan forvente at skyde 60–70 % af de udsatte ænder selv.

Anlæg af kunstige søer og anderier er således noget, der har kunnet betale sig, og man behøver ikke at have nogen stor ejendom for at kunne lave et anderier. Udgiften er overkommelig, især hvis man udfører det meste af arbejdet selv.

Søerne har også en god virkning på de økologiske forhold. Fasaner og mange af de andre vildtarter sætter pris på vand, især når man ved vildttilplantning efterhånden forbedrer biotopen. Fiskeriet i søen kan også give en del fornøjelse og måske også fortjeneste, f. eks. ved udsætning af regnbueørreder, når man derefter udlejer fiskeriet ved dagkort med ret til at fiske 3–4 ørreder pr. dag. Det såkaldte *Put-and-take*-fiskeri. Spørgsmålet er blot, om man kan kombinere et anderier eller en andesø med et *Put-and-take*-fiskeri. Det vil nok være bedst at drive de to ting hver for sig, for ænderne er ikke begejstret for uro. Apropos regnbueørreder: der skal tilladelse til at foretage udsætning af dem, og de skal opfiskes inden de bliver 2–3 år, fordi de da bliver kønsmodne, og kan de da ikke komme til at gyde deres rogn og mælk i rindende vand, går de til.

I øvrigt bør man, såfremt man vil arbejde med fisk, læse Knud Larsen »Småvandsfiskeri og krebseavl«, 1970, hvori også findes de gældende lovregler.

Jagtrådets forsøgsordning med tilskud til projektering af kunstige søer og damme med Det danske Hedeselskabs hjælp, er igen etableret for årene 1972–75 med indtil 15.000 kr. pr. år. Såfremt man ønsker at benytte denne tilskudsordning, skal man henvende sig til den lokale jagtkonsulent. Ønsker man projektet gennemført, sørger Hedeselskabet for sagens behandling ved vandløbsretten.

Har man arealer, som man i dag ikke benytter, og som er egnede til anlæg af en kunstig sø eller dam, vil man kunne opnå megen fornøjelse ved denne, enten man så vil benytte den til anderier og fiskeri eller blot vil have noget kønt at se på. *E. Tolstrup.*

forsinkelser vil skyde »skovrigets tilkomst« ud i en fjern fremtid og at ventetiden vil fylde med stadige bekostninger og megen kummer.

Traktorplow og spade Skovningsøkonomi

Det ville være en betryggelse, om man kunne drive rødgranplantagerne med en L-hugst, som holdt inde ca. 20 år før omdrift, mere stormsikre træer med mindre afsmalning. Det kan man ikke, hvis man skal underplante. Så skal man passe sit snit og lysne jævnt – måske hvert 4. år. Og denne skovning skal foregå mellem planter af ædelgran og lærk. Hvad koster det ekstra? Har man overhovedet tid og råd til dette besvær? Nok er rødgrandrift en slet forretning, men de bedre af de ældre bevoksninger repræsenterer en stor værdi, og en kostbar produktion. Stormsikkerheden er vigtig.

I underplantningen kan planternes gene nok mindskes ved stor rækkeafstand, og en almindelig spadeplantning går nogenlunde let i moslaget. Men det er sandsynligt, at netop med ringe lystilgang vil en gødskning være fordelagtig – ikke mindst for lærken, som vist også i Midtjylland kan savne fosforsyre. Dette stof er tilbøjeligt til at lægge sig fast, være urørligt, og kraftige, dybe plantehuller, gødskede i dybden må anses formålstjenlige. Men dyre. Også derfor helst få planter.

Opretholdelsen af lystilgangen i bevoksningens sidste 20–30 leveår betyder stormrisiko og øget skovningsudgift. Dertil koster tyndingen – netop i ældre gran – et produktionstab. Heroverfor står muligheden af stormskadefri afvikling forudsat, at få serveret en uregelmæssig 2–4 m høj ædelgranforryngelse med en passende mængde lærkeammer.

Kan denne servering ikke indhentes af ædelgran og lærk, plantet efter pløjning og gødskning?

Det ved vi ikke.

Derimod ved vi, at flereetagering og blanding – om dette nu er et mål – meget let kan etableres i den kunstige pløjningskultur.

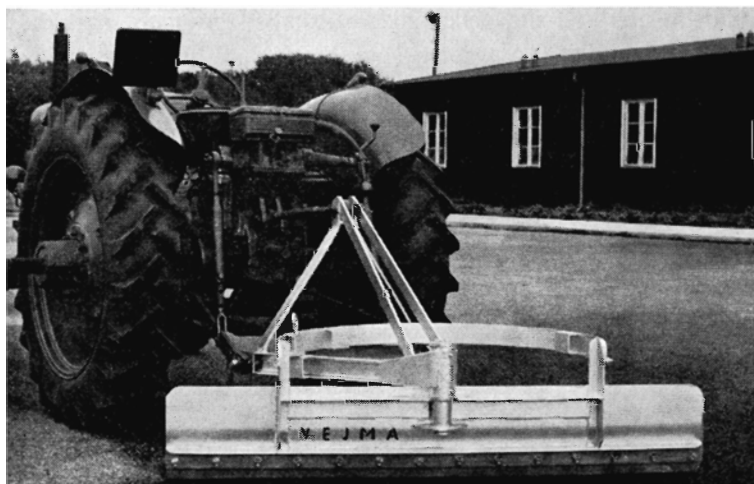
Mange steder i Centraleuropa møder man en skovideologi, der herhjemme på det smukkeste var repræsenteret af overklitfoged A. H. Rasmussen på Søholt. Hovedtanken er, at menneskers gøren og laden er så forvirret, at man

Med venlig hilsen

Landbrugets EDB-Centraler

VEJMA planerblad

6 arbejdsstillinger

VEJMA

Vejen Maskinfabrik A/S . Tlf. (05) 36 07 77

UNIVERSALDOZERE

Dumpers fra 7-9½ tons inkl. trykluftbremser monteret på kundens traktor. Pris indregistreret fra kr. 16.500.–

Sneplove til montering på traktorer og gummigede fra kr. 1800.–

Universaldozere med udskifteligt skær til alle traktorer (trepunkts- og frontmontering) fra kr. 850.–

Grubbere til landbrug og anlægsarbejde, 60-100 cm's dybde, fra kr. 500.– til 900.–

Oprense- og graveskovle til rendegravere og fuldt hydraulisk gravemaskine; f. eks. graveskovle, 40 cm bred, til dræning fra kr. 800.–

Oprenseskovle, 2 m bredde, fra kr. 1200.–

Profil- og specialslovle efter opgave.

Løkkes maskinfabrik

6270 Tønder . Tlf. (047) 219 45

Vi er købere til bøg og ask samt lidt ege- og elmekævlere.

**HVALSØ NY SAVVÆRK OG TØMMER-
HANDEL A/S**

4330 Hvalsø

Tlf. (03) 40 81 36.

Bøge-, Ege- og evt. Askekævlere købes

A/S KORINTH SAVVÆRK

5783 KORINTH (09) 65 10 09

SKOVFOGED

søger deltidsjob ved skov eller godsregnskab. Herunder arbejder som tilsyn, salg, udarbejdelse af hugst- og arbejdsplan, budget m. v. – samt bogholderi.

Poul Kofoed, 4654 Fakse Ladeplads. Tlf. (03) 71 63 47.

**A/S Grindsted
Imprægneringsanstalt**

er køber af nåletræ til master

Grindsted
tlf. (05) 320855*

Bøge-, Ege-, Aske-, Birke- og Grankævlere købes.

**A/s Kagerup
Trævarefabrik**

Kagerup Stationsvej 59, 3200 Helsingør
Telefon: Helsingør 9

**Skovplanter –
haveplanter**

alle arter

Vi sender Dem gerne
prisliste og tilbud.

Hulkærhus planteskole

Telefon (06) 87 03 33 - Ans By

*Alle kulturer er underkastet danske Planteskolers
Sundhedskontrol og Herkomstkontrollen.*

**Diana
Skovtjære**

Skovtjære
Spangol
Arbinol

Skovrider Tage Hansen

4840 Nr. Alslev . Tlf. (03) 83 44 96

**Fabriksnyt fulldautomatisk traktorspil
til industri eller skovbrug**

type FW-S Schlang & Reichart til Ford 4000 eller 5000 fordelagtigt til salg.

KAJ LARSEN & SØN I/S
Magleby Smede- og maskinværksted
Tlf. (03) 67 80 27 . 4672 Klippinge

I/S Skærbæk Savværk

v/ Chr. Dahl & Co. . 7400 Herning . Tlf. (07) 12 41 88

*Produktion: Dansk tømmer, brædder og lægter
Nåletræ til bygningstømmer købes*

Ræveskind

Vi afholder auktion over røde ræveskind samt andre vildtskind i december, januar, marts og april ● Sidste indlevering til december-auktionen d. 1. december ● Der forventes stor efterspørgsel og gode priser i år ●

IFA-Pels
Ejby Industrivej 28
2600 Glostrup
Telefon (01) 96 48 22 ●

ikke kan overlade til den enkelte generation at skalte og valte med småtskårne, kortsigtede lønsomhedskriterier, når det gælder skovens vækstprocesser. Skov skal opbygges, så det bliver noget stærkt og selvforstærkende og alligevel yndefuldt. Et evigt liv, uafhængigt, varigt og alligevel stadig fornyende og foryngende. Livets vælde.

Denne ideologi stemmer vel overens med tidens sans for blomster og imponderabilia, og den er stærkt styrket, bl. a. i østeuropæiske lande, som leder efter poesien blå blomst eller dog efter naturskovens Særimmer.

Skal man lede efter skønhed og stabilitet på Gludsted hedeblade, vil man næppe finde den i en vision om skov, men i en produktion af lammelår.

E. Oksbjerg.

Spånplader af egetræ

Også i Norge har man problemer med en rentabel udnyttelse af den dårligste del af egehugsten; der savnes afsætningsmuligheder for ca. 40.000 m³.

De norske skovejerforeninger overvejer i løbet af et par år at bygge en spånpladefabrik, der skal kunne benytte egetræ som råmateriale. Man satser på at producere en speciel tynd plade egnet til møbelfabrikation m.m. De prøveplader, der hidtil er fremstillet, har været behæftet med forskellige fejl, men der arbejdes i Tyskland med udviklingen af en ny produktionsproces specielt beregnet for fremstilling af tynde spånplader med egetræ som råmateriale.

O. F.

Saltskade på træer

Salt bliver i stadig større omfang benyttet til at smelte sne og is på vejene. Det er rart for dem, der skal færdes på vejene, men det går ud over buske og træer langs med vejene. I Berlin, hvor man også anvender salt, har det vist sig, at af de 200.000 vejtræer, der findes i Berlin, er 10–12.000 beskadiget af saltet. Man prøver forskellige metoder for at undgå skader på træerne samt for at forbedre disses levevilkår med afskærmning mod saltvand og sne med salt i omkring rødderne, gødskning og gennemvanding samt beskæring. Særligt ømfindtlige overfor salt er ahorn, lind og kastanie, medens eg og robinie har vist sig at være ret resistente.

bagskraber

Tekniske data:
 Brede: 2000 mm
 Højde: 410 mm
 Vendbart skær: 150 x 13 mm
 Vægt: Standard 150 kg
 Super 305 kg

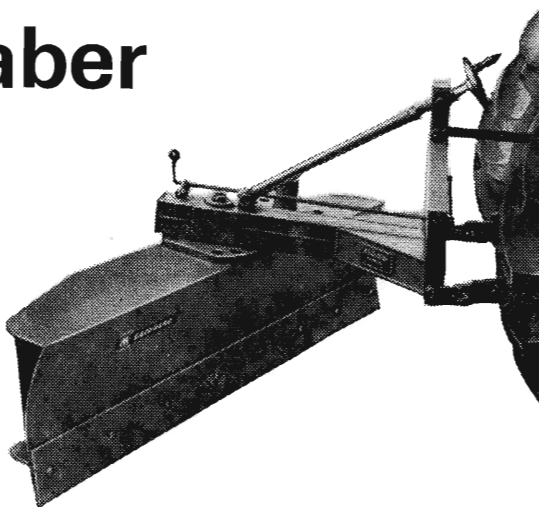
Model super kan sideforskydes 450 mm. Begge modeller kan påmonteres indstilleligt støttehjul.

BAGSKRABEREN er fuldt drejelig (360°) og fastlåses i den ønskede stilling af en kraftig pal.

BAGSKRABEREN kan påmonteres enhver traktor, der er forsynet med hydraulisk 3-punktslift. Skraberkantens vinkel med jordoverfladen indstilles og reguleres med håndhjul fra førersædet.

Fabrik for vejmaskiner
 Helsingforsgade 8
 8200 Århus N
 Tlf. (06) 16 24 44

Repræsentant for Sjælland:
 J. Axel Pedersen
 Tlf. (01) 30 26 40

N LAIGAARD

T. Brüel: Nogle træarters ydeevne på Frijsenborg

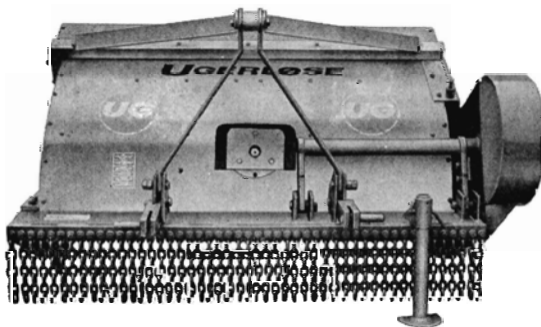
III. Prusudviklingens indflydelse siden 1970 og nogle praktiske konklusioner.
 (DST. 1972, hefte 2).

Der er nu udkommet et 3. afsnit af skovrider Brüel's artikelserie om træarternes økonomi på Frijsenborg, hvis første 2 afsnit vakte så stor interesse inden for skovbruget.

Vi har et restoplæg af D. Skf. Tds., hvori artikel III er optaget. Heftet koster kr. 13.— pr. stk. inkl. MOMS og kan erhverves ved henvendelse til *Dansk Skovforenings sekretariat, Vester Voldgade 86³, 1552 København V.* — Giro 1964.

De første 2 hefter koster kr. 11.50 pr. stk. (MOMS inkl.).

UGERLØSE GRENKNUSER

**baner
vej i
skoven**

Den nye robuste UGERLØSE grenknuser rydder og knuser underskov, kvas og granris. Den er velegnet til udtynding, rydning af skovveje og spor samt rabatter o. lign.

Forlang specialbrochure, tilbud og demonstration.

UGERLØSE MASKINFABRIK 4350 UGERLØSE
 TLF. (03) 48 80 26

DET FYENSKE TRÆLASTKOMPAGNI A/S
ODENSE TELEFON (09) 12222

**Alle arter
skovplanter**
i prima kvalitet

Forlang venligst tilbud!

Tilsluttet Herkomstkontrollen med skovfrø og -planter.

Geisler-Nielsens Planteskole I/S
8723 Løsning Telf. 06 - 65 12 11

**Paludans
Planteskole A/S**

Klarskov - 4760 Vordingborg
Telefon (03) 78 20 09

Skovplanter, Læ-, Hæk- og
Hegnplanter

Tilsluttet Herkomstkontrollen
med skovfrø og -planter

Vallø Stifts Savværk

Oparbejdning af BØG

Råtræindkøb, tlf. (03) 66 74 13

SKOVKONSULENTEN

Skovtilsyn
Skovadministration
Planlægning
Vurdering
Driftsanalyser

Skovrider E. Tolstrup
Hedegrænsen 38, 2600 Glostrup
Tlf. (01) 96 10 69

Kævlér af
ASK,
BØG og
EG
købes

A/S Kolds Savværk

Grundlagt 1888
Kerteminde. Telefon (09) 32 15 15

St. Hjøllund Savværk og Imprægneringsanstalt

er køber af nåletræ til bygningstømmer og master.

Hjøllund . 7362 Hampen
Tlf. (06) 86 91 00

SKOVREGNSKABER

Rådgivning • Anlæg
Føring • Årsafslutning
Driftsanalyser • Drifts-
kritik

DANSK
SKOVFORENING

Vi er købere til

Asketræ

i kævler samt snitgavn, ret og rundt, frit for knaster og overgrøninger, ikke under 16 cm. Top og i længder 800-900-1200 og 1400 m/m. Betaling kontant.

Trævarefabrikken »Skovhastруп«
Hvalsø – Telf. Hvalsø 33

Siden 1896

Hjortsø Planteskole

Svebølle Telf. Viskinge 20* & 40

Skov-, læ- og hækplanter. Forlang prislister. Planteskolen er tilsluttet Herkomstkontrollen med skovfrø og -planter

Forstplanteskolen, Veringe

Planteskolen er tilsluttet »Herkomstkontrollen med skovfrø og -planter«

Alle slags skovplanter tilbydes i prima kvalitet

Forlang prislister

Indehaver: Ole van Tol

Tlf. (09) 75 12 88

John Rolskov's Planteskole

Sdr. Vissing pr. 8740 Brædstrup

Telf. (05) 75 40 53

Vi anbefaler os med alle arter skovplanter i gode provenienser.

Skovplantekulturerne står under Herkomstkontrollen med skovfrø og -planter.

Danplanex

PLANTESKOLER A/S

RØDEKRO TELEFON 62933* DANMARK

Skovplanter

i bedste provenienser
prima kvaliteter
et righoldigt sortiment
store og små partier.

Skovfrøet leveres af Statsskovenes Planteavlstation. Planteskolerne og salgskontoret er tilsluttet Herkomstkontrollen med skovfrø og -planter. Vi giver Dem gerne et tilbud på Deres forbrug skriftligt eller ved besøg.

Hellestrup Planteskole

4180 Sorø

Tlf. (03) 64 51 33

Specialplanteskole for
Hybridasp.

E. Graven's Planteskole

Hansted, Egebjerg, 8700 Horsens
Tlf. (05) 65 60 46

Læ- og hækplanter samt planter
til vildtremiser m. v.

Hyllinge Savværk 4/5

Tlf. (03) 74 40 64

Kristtorn

Unge planter med klump og lærred.
Udvalgt fra hårdføre modertræer med
høj bærydelse.

Forlang vor pjece om dyrkning af
Kristtorn.

Chr. Pedersens planteskole
Bogense (09) 81 13 60

OREHOVED TRÆ- OG FINERINDUSTRI A/S

ET NAVN MAN HUSKER

OREHOVED . 4840 NØRRE ALSLEV . TLF.: (03) 84 60 84

Sælg
gennem
SKOVEN

PENGE VOKSER PÅ TRÆER

Gødskning af fyr og gran giver større tilvækst, bedre betalte dimensioner og dermed større fortjeneste.

Gød også gran for klipning. Det fremmer væksten af pyntegrønt med mørkegrøn farve - den bedst betalte kvalitet.

Spørg efter prillet NPK 25-3-9 - en velegnet gødning - også til skoven.

Norsk Hydro